

Plače v industriji in rudarstvu

Povprečna plača v industriji in rudarstvu raste kakor v vseh drugih dejavnostih. Povprečna plača raste hitreje od plač posameznih kvalificiranih skupin, ker se sestav zaposlenega osebja naglo popravlja v korist višjih kvalifikacij. Povprečna plača v industriji in rudarstvu je porasla leta 1955 v razmerju z letom 1954 za 7,2 odstotka, ali od 9330 na 10.000 din. V okviru leta 1955 so plače v stalnem porastu. Povprečna plača v drugem polletju je bila višja kakor v prvem in je znašala 10.020 din.

Gibanje plač po vejah dejavnosti

Plače se znatno razlikujejo po vejah industrijske dejavnosti. V bistvu je to tudi upravičeno, ker gre za različne pogoje in za različno težino dela. Podrobneje primerjanje po vejah, po kvalifikacijah pa kaže, da so te razlike odvisne predvsem od splošnega položaja podjetja. Grafikon št. 1 kaže razlike v plačah delavcev. Razpon razlik se giblje od 22 odstotkov nad do 19 odstotkov pod povprečjem za vse veje. Isti položaj je tudi pri uslužbencih: od 21 nad do 17 odstotkov pod povprečjem. Takšne razlike pri uslužbencih, ki večinoma opravljajo isto delo, verjetno niso upravičene.

Najbolj zanimive so plače pri barvasti metalurgiji. Povprečna delavska plača v tej veji zavzema z 12% nad jugoslovanskim povprečjem peto mesto v lestvici povprečnih plač. Priučeni delavci pa zavzemajo z 20 odstotki in nekvalificirani z 18 odstotki nad povprečjem prvo mesto v lestvici plač za nekvalificirane delavce. Uslužbeni so najbolje plačani v barvasti metalurgiji - 21 odstotkov nad povprečjem, - med tem ko so pomožni uslužbeni iste veje šele na šestem mestu s 7 odstotki nad povprečjem.

Delavske plače so najmanjše v industriji tobaka z 19 odstotki pod povprečjem. Plače uslužbencev so najmanjše v živilski industriji in gredo za 17 odstotkov pod povprečje.

Analiza plač po plači za efektivno uro dela da nekoliko drugačno sliko, skoro z istimi tožnjami in istim razponom. Zato bo koristno, če bodo združenja in zbornice primerjale tarifne sisteme, da bi se ublažile neupravičene razlike, tam pa, kjer bi bile potrebne,

pa jih ne da jih napravijo. Mogli bi misliti, da so te različne povzročile plače iz dobička, njihov vpliv pa je dejansko majhen. Povprečna plača iz dobička je znašala v drugem polletju lani 5,6 odstotka skupne plače. Naj primerjamo veje, ki smo jih zgoraj omenili. V barvasti metalurgiji je znašala plača iz dobička 8,1, v tobačni industriji pa 7,1 odstotka. Razlika je minimalna. Največji odstotek plač iz dobička je dosegla usnjarska industrija - 11,5 odstotka.

Plače po kvalifikacijah

V grafikonu št. 3 smo pokazali razlike v plačah po kvalifikacijah delavcev in uslužbencev. Povprečna plača za FLRJ so v drugem polletju leta 1955 naslednja:

Povprečna plača	10.520
Delavci - skupno	10.350
Visoko kvalificirani	16.260
Kvalificirani	11.260
Priučeni	9.130
Nekvalificirani	7.690
Uslužbeni - skupno	12.590
Višji strokovni	19.390
Srednji strokovni	11.750
Nižji strokovni	9.070
Pomožni	7.820

Razpon plač od nekvalificiranih do visoko kvalificiranih delavcev je kot 100:211, po plači za uro pa znaša ta razpon samo 100:134 (zaradi pomanjkanja visokokvalificiranih delavcev delajo ti več čezurno). Razlike v plačah seveda ne smemo zamenjati z razlikami v »pripadkih«. Če namreč dodamo otroške dodatke, socialno zavarovanje in razne ugodnosti, kar je enako za vse zaposlene, so te razlike znatno manjše.

Z lahkoto opazimo, da je razlika v plačah uslužbencev in delavcev zelo majhna. Visoki strokovni uslužbeni s fakultetno izobrazbo imajo v povprečju za 19 odstotkov višje plače kakor visoko kvalificirani delavci, srednji strokovni uslužbeni imajo v povprečju le 4 odstotke večje plače kakor kvalificirani delavci, nižji strokovni uslužbeni imajo v povprečju za 1 odstotek nižje plače kakor priučeni delavci, a pomožni uslužbeni imajo za 2 odstotka večje plače kakor nekvalificirani delavci. Po teh in posameznih ljudskih republikah se ti razponi zelo razlikujejo.

Nivo plač po ljudskih republikah

Nivo plač je po ljudskih republikah različen, delno zaradi razlike v odstotku plač iz dobička (v drugem polletju 1955 - Srbija 5,4, Hrvatska 7,6, Slovenija 7,2, Bosna in Hercegovina 0,7, Makedonija 2,3 Črna gora 0,1), različnega števila opravljenih delovnih ur in različne strukture po vejah dejavnosti. No, če bi tudi ne bilo teh momentov, so razlike mnogo manjše, kakor so razlike v produktivnosti.

Grafikon št. 2 kaže te razlike. Z določenimi odmiki potrjujejo te razlike tudi posamezne kvalifikacijske skupine. Naj samo pripomnimo, da je povzročena visoka razlika povprečnih plač uslužbencev v Sloveniji predvsem z različnim sestavom uslužbenskega kadra. Med tem ko je namreč povprečje uslužbenskih plač v Sloveniji 17% nad jugoslovanskim povprečjem, kažejo oddvojen primerjane plače, da je nivo v Sloveniji višji od nivoja plač v Jugobencih za 9, pri srednjih 13, pri nižjih 14 in pri pomožnih za 12 odstotkov.

Realne plače

Nominalna plača ima pomen samo za analizo nivoja - zato smo pokazali razlike v plačah. Za gibanje plač je treba upoštevati tudi njeno kupno moč. Zato ob koncu dodajamo tudi kratak pregled o gibanju realne plače. Če označimo leto 1939 kot 100, tedaj je znašala realna plača po letih:

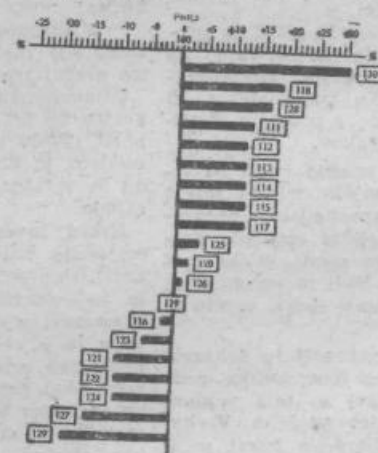
Za delavce	147	Za uslužbence	78
1953	141		81
1954	155		90
1955	141		86

Prav to smo pokazali tudi v grafikonu. Po velikem porastu realne plače v letu 1954 pri delavcih, beležimo v letih 1955 pade realne plače na nivo leta 1953.

Realna plača uslužbencev je še vedno pod predvojnim nivojem.

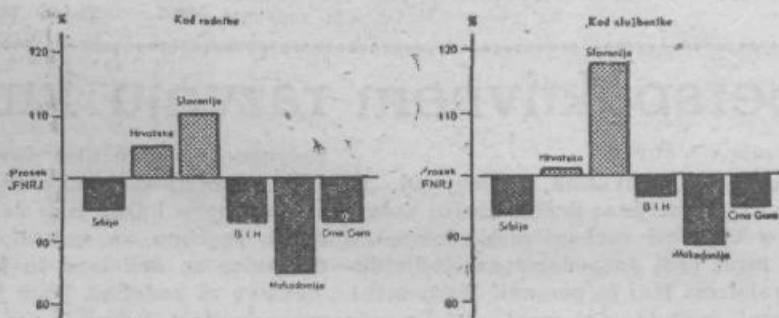
Letos začenja realna plača znova rasti zaradi nadaljnje težnje porasta plač ob sorazmerni stagnaciji cen.

Razlike v povprečnih delavskih plačah po vejah dejavnosti

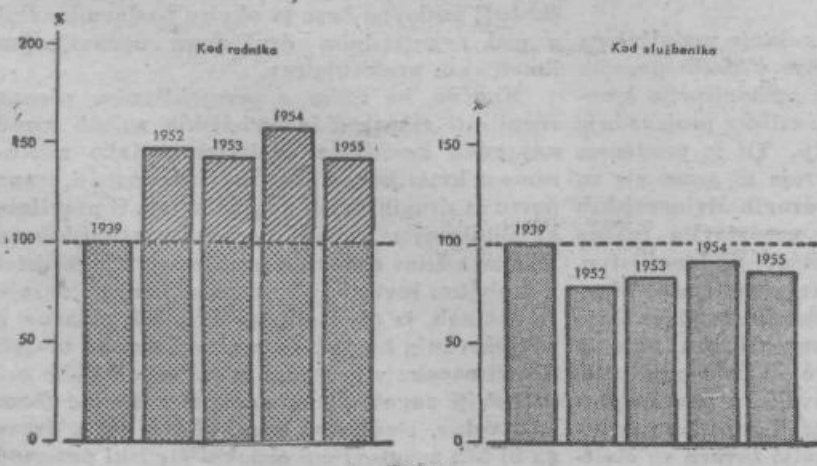

- 101 - Proizvodnja kovin
- 102 - Proizvodnja električne energije
- 103 - Proizvodnja premoga
- 104 - Proizvodnja nafte
- 105 - Črna metalurgija
- 106 - Barvasta metalurgija
- 107 - Proizvodnja in predelava nekovin
- 108 - Metalna industrija
- 109 - Ladjedelnštvo
- 110 - Elektroindustrija
- 111 - Proizvodnja električne energije
- 112 - Proizvodnja premoga
- 113 - Proizvodnja nafte
- 114 - Črna metalurgija
- 115 - Barvasta metalurgija
- 116 - Proizvodnja in predelava nekovin
- 117 - Metalna industrija
- 118 - Ladjedelnštvo
- 119 - Elektroindustrija
- 120 - Kemična industrija
- 121 - Industrija gradbenega materiala
- 122 - Lesna industrija
- 123 - Proizvodnja in predelava papirja
- 124 - Tekstilna industrija
- 125 - Industrija usnja in obuče
- 126 - Industrija gume
- 127 - Živilska industrija
- 128 - Grafična industrija
- 129 - Industrija tobaka
- 130 - Filmska industrija

Razlike v nivoju plač po ljudskih republikah

Gibanje realne plače

Nivo plač po kvalifikacijah

